

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОСТІ

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ**

Матеріали міжнародного наукового семінару

8 жовтня 2015 року

Одеса
Фенікс
2015

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43
П 781

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеської національної академії харчових технологій
(протокол № 2 від 6 жовтня 2015 року)

П 781 Проблеми сталого розвитку агропродовольчої сфери в сучасних умовах та шляхи їх розв'язання: матер. міжнар. наук. семінару (8 жовтня 2015 р., м. Одеса) / Кафедра економіки промисловості Одеської націон. акад. харчових технологій. – Одеса: Фенікс, 2015. – 110 с.

У збірнику подано тези доповідей на міжнародному науковому семінарі. В них обґрунтовано теоретичні та методологічні засади сталого розвитку агропродовольчої сфери, висвітлено адаптивні стратегії розвитку харчових підприємств, напрями вирішення питання імпортозаміщення агропродовольчої продукції, розглянуто стан соціального середовища та екологічної складової агропродовольчої сфери, проаналізовано роль аграрної політики держави у забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери.

Для науковців, аспірантів, студентів економічних спеціальностей та фахівців галузі харчової промисловості.

ISBN 978-966-438- 946-1

УДК 338.43(063)
ББК 65.32я43

ISBN 978-966-438-946-1

© Одеська національна
академія харчових технологій, 2015
© Оформлення ПП «Фенікс», 2015

2. Тулуш Л.Д. Реформування механізму прямого оподаткування сільськогосподарських підприємств. / Л.Д. Тулуш // Економіка АПК. – 2014. – № 10. – С. 34–45.

Дідковська Л.І.

к.е.н., старший науковий співробітник ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України» (м. Київ)

ГАРМОНІЗАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО РЕГУЛЮВАННЯ ГМО ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИМОГ

У зв'язку з обраним європейським вектором розвитку, а також з необхідністю внесення змін у вітчизняне законодавство, Україна повинна сформулювати нову модель біобезпеки за європейськими принципами. Європейська регуляторна система поводження з ГМО є найконсервативнішою у світі. Євросоюз здійснює регулювання ГМО керуючись принципом запобігання ризикам, який задекларовано у Регламенті ЄС/178/2002. Зокрема, за умови ймовірного завдання шкоди через вивільнення ГМО у навколишнє середовище, така діяльність забороняється (навіть за відсутності підтвердження ризиків). В цілому, тут процедура реєстрації ГМО є надто складною, водночас використання незареєстрованих ГМО заборонено.

Основними нормативними документами щодо регулювання ГМО в ЄС слід вважати: Директиву 2001/18/ЄС, що регулює експериментальне вивільнення ГМО у навколишнє середовище та ринок ГМО, Регламенти ЄС 1829/2003, 1946/2003 та 1830/2003 що висвітлюють основні вимоги до розміщення на ринку харчових продуктів та кормів, транскордонного переміщення ГМО між ЄС та іншими країнами та відстеження і маркування ГМО.

Нині в ЄС дозволено імпорт понад 50 ГМ-сортів рослин, тоді як вирощування – лише 1 сорту кукурудзи (Monsanto MON810), який є стійким до кукурудзяного метелика. Серед країн ЄС, в яких вирощують модифіковані культури, найбільші площі у Іспанії, проте існують країни в яких вирощування ГМ-кукурудзи заборонено – Австрія, Болгарія, Франція, Німеччина, Греція, Угорщина та Люксембург. В основному Європа імпортує ГМ-корми (нині в ЄС до 90% комбікормів виготовлені з ГМ-сировини[1]). Тут щорічно імпортується близько 32 млн т соєвого шроту. До речі Росія притримується цієї ж політики: дозволяє імпорт, проте забороняє вирощування ГМ-культур на території країни.

На противагу ЄС політика США у питаннях поводження з ГМО є досить ліберальною. Тут основним є принцип еквівалентності. Зокрема, якщо ГМ-продукт за основними характеристиками не відрізняється від традиційних продуктів (що не містять ГМО), то він не являє ніякої загрози для здоров'я людей і тварин. Не зважаючи на те, що 3/4 американських продуктів харчування містять ГМ-компоненти, в країні не розроблено жодного закону щодо регулювання ГМО. Слід зазначити, що діаметральність позицій

торгівельної політики з питань ГМО у ЄС та США є основною перепорою при створенні зони вільної торгівлі між цими країнами.

Повернемося до регулювання ГМО в ЄС. Імпорт та реалізація ГМ-продуктів у країнах Євросоюзу можливі лише у разі дозволу Європейським агентством з безпеки продуктів харчування (EFSA). Після затвердження та внесення сорту рослин до національного реєстру країни ЄС, зазначений сорт дозволяється комерційно використовувати в межах даної країни, і лише у випадку внесення сорту до Спільного реєстру ЄС за рішенням Європейської Комісії цей сорт може використовуватися на всій території ЄС. Заявник, що планує вперше запровадити ГМ-культуру на ринок, повинен надати експертизу екологічного ризику на розгляд уповноваженого органу, який протягом 90 діб має надати звіт (позитивний або негативний). Якщо звіт позитивний, то він відсилається до Європейської Комісії, яка протягом місяця надсилає цю заяву до інших країн ЄС, і, якщо немає заперечень, тоді надається дозвіл на розміщення відповідного ГМО на ринку протягом 10 років [2]. У 2014 р. Рада ЄС з питань навколишнього середовища прийняла рішення щодо надання права країнам-членам ЄС самостійно вирішувати питання вирощування дозволених ГМ-продуктів [3].

Згідно чинного законодавства ЄС продукція з ГМ-компонентами обов'язково повинна маркуватися, а відсутність відповідних позначок на товарах вважається серйозним порушенням. Відстеження ГМО ініціює постачальник постійно інформувати про наявність/відсутність ГМ-компонентів у його продукції на кожному етапі виробництва, що дозволяє швидко встановити тих фермерів, які вирощують ГМ-культури без дозволу. У всіх країнах ЄС функціонує референтна лабораторія, в якій є зразки всіх ГМ-культур, що зареєстровані у світі [4].

Зважаючи на необхідність реалізації потенційних експортних можливостей на ринку Євросоюзу, актуальності набуває уніфікація вітчизняної нормативно-правової бази з європейською у сфері санітарних та фітосанітарних заходів. Тобто всі харчові продукти, які надходять до ЄС, мають відповідати європейським нормам. У програмі ЄС зазначено, що Україна протягом трьох років повинна запровадити регуляторні механізми. Так, основні зобов'язання щодо адаптації вітчизняного законодавства до вимог ЄС з питань ГМО висвітлено у двох розділах Угоди про асоціацію. Зокрема, у Розділі IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» Главі 4 «Санітарні та фітосанітарні заходи» містяться зобов'язання України щодо наближення законодавства в частині регулювання розміщення на ринку та обігу ГМ харчових продуктів. До нормативно-правових актів ЄС щодо санітарних та фітосанітарних заходів належать: Регламенти 1829/2003 та 1830/2003 щодо ГМ харчових продуктів та кормів, а також стосовно їх простежуваності та маркування. Відповідальними за імплементацію санітарного та фітосанітарного законодавства визначено Мінагропрод та Держветфітослужбу. Відповідальні відомства зобов'язані щокварталу подавати до КМУ інформацію про виконання

плану заходів. Реалізація плану заходів здійснюватиметься за рахунок бюджетних коштів, ресурсів міжнародної технічної допомоги та інших джерел.

Також у Розділі V «Економічне та галузеве співробітництво», Главі 6 «Навколишнє середовище» зазначено про необхідність наближення законодавства до таких актів ЄС: Директива №2001/18 про вивільнення у навколишнє середовище ГМО (протягом двох років з моменту набрання чинності Угодою), Директива № 2009/41 про використання ГМО у замкненій системі (протягом трьох років) та Регламент № 1946/2003 про транскордонні перевезення (протягом двох років) [5]. Відповідальними за виконання з української сторони є Мінекології, Мінагропрод, Держветфітослужба, Держсанепідслужба України.

На початку 2015 р. внесено на розгляд Верховної Ради України законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» (щодо запровадження спрощеної процедури реєстрації на території України ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням, зареєстрованих в Європейському Союзі). У червні 2015 р. відбулось слухання по цьому законопроекті, на якому було вирішено відкласти його на доопрацювання. Зважаючи на високовартісну та довготривалу процедуру реєстрації ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням, досить слушною і вчасною є пропозиція спрощеної реєстрації за умови реєстрації їх у Спільному реєстрі ЄС. ГМ-культури у світі вирощуються з 90-х років минулого сторіччя, ЗУ «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів» діє в Україні з 2007 р., проте й досі офіційно в Україні заборонено промислове виробництво та введення в обіг ГМО, а також продукції із їх застосуванням, щоправда, по-факту така продукція нелегально давно перебуває на території України (за неофіційними даними на вітчизняних полях вирощується до 80–90% ГМ-сої). Тому визнання європейських реєстрів значно спростить реєстрацію ГМО в Україні та узаконить їх обіг.

Наразі низка проблем унеможливує нормальне регулювання обігу ГМО в Україні. Зокрема, тут відсутні: реєстр ГМ-культур; молекулярно-генетичне досьє на ГМО та зареєстровані ГМ-культури; система відстеження ГМО. До того ж, відсутнє маркування вітчизняних продуктів харчування, що містять ГМО, оскільки в Україні не зареєстровано жодного ГМО, тому не може з'явитися й маркування «містить ГМО» на продуктах. Отже, реєстрація ГМ-культур, впровадження системи ліцензування та контролю за вирощуванням лише зареєстрованих сортів, а також достовірне маркування продуктів харчування є першочерговими заходами сьогодення.

Висновки. Близько половини світового ринку насіння займає ГМ-насіння, тоді як в Україні частка імпорту в рослинній селекції становить 47% [6, с. 164, 174]. Отже, відсутність належної нормативно-правової бази щодо ГМО сприятиме подальшому нелегальному та неконтрольованому поширенню ГМ-насіння на внутрішньому ринку України. Гармонізація власного законодавства

із законодавством ЄС є необхідним кроком, який обумовлено вимогами часу. Протягом найближчих років повинно відбутися наближення законодавства в частині регулювання розміщення на ринку та обігу ГМ харчових продуктів, а також уніфікація законодавства стосуватиметься низки Директив та Регламентів, зокрема, про вивільнення у навколишнє середовище ГМО, про використання ГМО у замкненій системі, про транскордонні перевезення. Також, слід зазначити, що реєстрація за спрощеною процедурою ГМ-сортів, які вже зареєстровані в Європейському Союзі, сприятиме легалізації транспортування, вирощування та використання ГМО та продукції, виробленої з їх застосуванням.

Література

1. ЕС проявляет высокий спрос на высокопротеиновые сырье для комбикормовой промышленности // АПК-Информ. – 2012. – 17 травня.
2. Державне регулювання обігу ГМО в Україні: поточний стан та концепція реформування // Проект Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «АгроІнвест», 2014. – 36 с.
3. Нововведение в регулировании ГМО в ЕС и США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ictsd.org/bridges-news>
4. Михайлов Ю. Маркування продукції на вміст ГМО – стрижи баранів / Ю. Михайлов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://propozitsiya.com/?page=146&itemid=3308>
5. Угода про Асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://agbiotech.org.ua>
6. Агропродовольчий розвиток України в контексті забезпечення продовольчої безпеки : кол. моногр./ [О.В. Шубравська, Л.В. Молдаван, Б.Й. Пасхавер та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук О.В. Шубравської.– К: – ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України», 2014. – 456 с.

Колотуха С. М.

*к.е.н., доцент кафедри фінансів та кредиту
Уманський національний університет садівництва*

Мулько Л. Б.

*студентка
Уманський національний університет садівництва*

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Основною метою державної аграрної політики є гарантування продовольчої безпеки, визначення пріоритетного розвитку агропромислового виробництва, забезпечення соціальної спрямованості галузі, формування сучасного конкурентоспроможного виробництва з виходом на світовий продовольчий ринок, а також збереження та раціональне використання природних ресурсів.

Великий П.П.

К новой модели сбалансированного обмена ресурсов общества с природной средой83

Демьяненко С.Г., Золотов В.И.

Экологизация предпринимательства в агропромышленном комплексе87

Купинец Л.Е.

Трансформации продовольственной безопасности в контексте экологических вызовов.....90

Школа В.Ю., Прокопенко М.О.

Напрями реформування системи енергозабезпечення в агропродовольчій сфері України.....93

Тематичний напрям 6

Роль аграрної політики держави в забезпеченні сталого розвитку агропродовольчої сфери

Боровик П.М.

Єдиний податок як інструмент державного регулювання сталого розвитку вітчизняної агросфери.....95

Дідковська Л.І.

Гармонізація вітчизняного законодавства щодо регулювання ГМО до європейських вимог 97

Колотуха С. М., Мулько Л. Б.

Фінансове забезпечення аграрної політики в сучасних умовах.....100

Федонина О.В.

Инновационный вектор устойчивого развития агропродовольственной сферы страны: роль государства..... 103

Наукове видання

**ПРОБЛЕМИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ
СФЕРИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА ШЛЯХИ ЇХ
РОЗВ'ЯЗАННЯ**

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ
8 жовтня 2015 року

Друкується в авторській редакції.
Відповідальність за інформацію, викладену в
публікаціях, несуть автори.

Підписано до друку 13.10.2015.

Формат 60x84/16. Обл.-вид.арк. 6,5. Ум.-друк. арк. 6,6.

Папір офсетний. Друк на дуплікаторі. Зам. № 1510-09.

Видано і віддруковано ПП «Фенікс»

(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).

Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25. Тел. (048) 7777-591.

www.law-books.od.ua